

25.04.2018

POL-2018-10106

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 13.3.2018 OM1/41/2018

Poliisihallituksen lausunto rangaistusten oikeasuhtaisuutta käsittelevästä arviomuistiosta

Yleistä

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa rikosoikeudellisten rangaistusten oikeasuhtaisuutta käsittelevästä arviomuistiosta ("Arviomuistio rikoslain viimeaikaisesta kehityksestä ja tulevista kehitystarpeista"). Muistion taustalla on pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelmassa mainittu oikeuspolitiikan tavoite varmistaa, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen.

Poliisihallituksella ei ole yleisellä tasolla huomautettavaa muistiossa esitettyihin rangaistusten oikeudenmukaisuutta ja oikeasuhteisuutta koskeviin näkökohtiin. Poliisin ydintehtäviin kuuluu poliisilain 1 luvun 1 § mukaisesti rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi on sitoutunut suomalaisen kriminaalipolitiikan yleisiin tavoitteisiin ja omalla toiminnallaan pyrkii minimoimaan rikollisuutta ja siitä aiheutuvia haittoja. Myös rangaistusjärjestelmän tulisi pyrkiä näihin tavoitteisiin. Muistiossa on arvioitu rangaistusten ankaruuden suhdetta kriminaalipolitiikan tavoitteisiin ja tämän arvioinnin pohjalta tehty ehdotuksia rangaistusjärjestelmän kehittämiseksi. Ehdotukset ovat pääosin perusteltuja ja kannatettavia.

Poliisihallituksen käsitys on, että kriminaalipolitiikan tavoitteiden ja rikosoikeusjärjestelmän kehittämisen kannalta rangaistustasoa enemmän tulisi huomiota kiinnittää sanktiovarmuuteen. Rikosoikeusjärjestelmän uskottavuuden kannalta rangaistusten ankaruutta koskevaa hienosäätöä tärkeämpää on varmistaa, että rikoksista ylipäänsä seuraa rangaistus. Rikosten on tultava viranomaisten tietoon ja ne pitää käsitellä ripeästi oikeudenmukaisessa prosessissa siten, että rikoksiin syyllistyneet tulevat joutuisasti rangaistuiksi ja vastaavasti syyttömät vapautuvat heihin kohdistuvista epäilyistä. Tämä edellyttää että viranomaisten toimintaedellytykset prosessin kaikissa vaiheissa on turvattu.

Tästä lähtökohdasta Poliisihallitus esittää joitakin huomioita muistiossa käsiteltyihin teemoihin.

Seksuaalirikokset

Muistiossa on esitetty seksuaalirikoksia koskevana mahdollisena toimenpiteenä esitutinnan tehostamista, mikä käytännössä tarkoittaisi tähän tarkoitukseen osoitettua lisärahoitusta. Poliisihallitus kannattaa ehdotusta seksuaalirikosten esitutinnan tehostamisesta.

Vaikka oikeasuhteiset rangaistukset sinänsä ovat varsin tärkeitä rikosoikeusjärjestelmän uskottavuuden kannalta, tällä hetkellä kriittisemmät rikosoikeusjärjestelmän korjaustarpeet koskevat nimenomaan joutuisaa ja varmaa rikosprosessia. Ensisijaista on että rikoksista ylipäätään rangaistaan. Sekä uhrin että epäillyn kannalta on myös tärkeää, että prosessissa päästään lopputulokseen kohtuullisessa ajassa.

Seksuaalirikosten ja eritoten lapsiin kohdistuvien rikosten esitutkinta edellyttää erityisosaamista ja on haastavaa sekä työlästä. Toisaalta intressi näiden asioiden nopeaan käsittelyyn on painava. Osaltaan esitutkintaviranomaisen työmäärää lisäävät väärät ilmoitukset, joita seksuaalirikosten kategoriassa on verraten runsaasti. Nykytilassa poliisin esitutkinta on ruuhkautunut ja lisävoimavarojen tarve on todellinen.

Rattijuopumusrikokset

Poliisihallitus kannattaa muistiossa esitettyjä rattijuopumusrikoksia koskevia ehdotuksia ja esittää alla olevan uuden ehdotuksen.

Ilmi tulleiden rattijuopumusrikosten osalta huolestuttavin viimevuosien kehitys on huumausaineperäisten rattijuopumusten erittäin voimakas kasvu. Samaan aikaan alkoholiperusteisten rattijuopumusten trendi on laskeva. Myös kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa huumausaineen vaikutuksen alaisten kuljettajien määrä on kasvanut. Näistä syistä olisi erittäin tärkeää tehostaa huumausaineperusteisten rattijuopumusten torjuntaa. Lisäksi huumausaineperusteisten rattijuopumusten käsittely poliisissa on huomattavasti tavanomaista alkoholiperusteista rattijuopumusta työläämpää, koska jokainen epäilty tapaus täytyy toimittaa verikokeisiin. Alkoholitapauksissa valtaosa pystytään käsittelemään tarkkuusalkometripuhalluksella. Huumausainetapauksissa verikoe edellyttää henkilön kiinniottamista sekä usein pitkiä kuljetusmatkoja, jotka sitovat poliisin työaikaa. Menettelytapa työllistää kasvavassa määrin myös terveydenhuollon henkilökuntaa ja usein virka-ajan ulkopuolella, jolloin myös terveydenhuollon resurssit ovat heikoimmillaan ja varattuna kiireellisten tapausten hoitamiseen.

Poliisihallitus on yhteistyössä THL:n kanssa selvittänyt mahdollisuutta siirtyä tulevaisuudessa huumausaineperusteisten rattijuopumusten osalta menettelytapaan, jossa näyttö pystyttäisiin määrittelemään tien päällä otetusta sylkinäytteestä, joka toimitettaisiin laboratoriotutkimuksiin. Näyttönä toimisi laboratorion antama lausunto. Vastaava menettelytapa on käytössä Espanjassa, Ranskassa, Belgiassa ja Australiassa. Poliisihallitus ja THL ovat käyneet tutustumassa prosesseihin Espanjassa ja Ranskassa.

Edellä kuvattu huumausaineperusteisen rattijuopumuksen selvittäminen sylkinäytteen avulla edellyttäisi rikoslain 23 luvun 3-7 pykälien muuttamista siten, että veren ja hengitysilman lisäksi pykälässä mainittaisiin erikseen myös sylkinäytteen mahdollisuus.

Laboratoriotekniikka on kehittynyt, joten huumausaineiden määrittely luotettavasti sylkinäytteestä on nykyään mahdollista. Epäselvissä tapauksissa tai sekakäytön ollessa kyseessä olisi edelleen mahdollisuus verinäytteeseen. Ennen sylkinäytteen hyödyntämistä näyttönä toteutettaisiin kattava vertailututkimus samaan tapaan kuin ennen tarkkuusalkometrin käyttöön siirtymistä, eli epäilyiltä otettaisiin tarkastelujaksolla sekä verinäyte että sylkinäyte. Näin voitaisiin ennen varsinaista käyttöönottoa määritellä ja varmistaa sylkinäytteiden oikeusvarmuus näyttönä.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Matti Högman

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Poliisi 25.04.2018 klo 16:26. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisihallitus, esikunta
Poliisihallitus, poliisitoimintayksikkö
Sisäministeriö, poliisiosasto